

Nr 276.

Av herrar **Andersson** i Tungelsta och **Johansson** i Uppmälby,
*angående lagstiftning rörande expropriation av mark för
utökning av ofullständiga jordbruk.*

En företeelse, som hittills ägnats allt för liten offentlig uppmärksamhet, men som icke dess mindre är ägnad att väcka de allvarligaste bekymmer, är den mer och mer tilltagande bristen på arbetstillfällen på landsbygden.

De innehavare av mindre jordbruk, vilka för sin utkomst äro hänvisade att skaffa sig förvärvsarbete vid sidan av sitt jordbruk, sakna numera, praktiskt taget, möjlighet att erhålla dylikt arbete. De förnämsta orsakerna härtill torde vara, utom den allmänna bristen på arbetstillfällen, den minskning i den avverkningsbara skogstillgången, som inträtt efter kristidens forcerade skogsavverkning, samt den maskinella utvecklingen inom jordbruket, vilken medfört avsevärt minskat behov av mänsklig arbetskraft.

Denna brist på möjlighet till tillfällig arbetsförtjänst hotar att fullständigt undergräva ekonomin i tusentals småbrukarhem och är utan tvivel en kraftigt bidragande orsak till att landsbygdens ungdom så allmänt, som nu sker, söker sig till städer och industrisamhällen och där ökar skaran av arbetslösa. Någon utsikt till förbättring i förhållandena härvidlag kan för närvarande ej skönjas. Det synes oss därför vara ett samhällsintresse av den största betydelse, att innehavarna av ofullständiga jordbruk i möjligaste mån beredas tillfälle att utöka sin odlade areal så, att familjen erhåller full sysselsättning och bärgning vid det egna jordbruket. Att det bland vårt lands småbrukare finnes ett verkligt intresse för att genom nyodling och torrläggning av sumpmarker öka sina skördar, däröfver vittna de talrika ansökningar om odlingsbidrag, som under förra året inlämnades till hushållningssällskapen.

Genom de ändrade bestämmelser angående statens egnahemsverksamhet, som antogs av 1928 års riksdag, har ju möjlighet beretts innehavare av ofullständigt jordbruk att erhålla tilläggsån vid förvärfv av lämplig jord, avsedd att tilläggas lägenhet för åstadkommande av större bärkraft i jordbrukshänseende. För de flesta innehavare av ofullständigt jordbruk är emellertid denna utväg till förbättrad utkomst stängd. Försök att från

närgränsande större jordbruk förvärva dylik jord strandar i regel på dessa jordägares obenägenhet att mot skälig ersättning avstå odlad eller odlingsbar jord även i de fall, där jordägaren endast har ringa inkomst av marken ifråga.

För att göra de mindre jordbruken i någon större utsträckning mera bärkraftiga torde särskilda åtgärder från statsmakternas sida härför böra vidtagas.

Tanken på expropriationsrätt för komplettering av olämpliga ägostyckningar framfördes redan av den s. k. norrlandskommittén, som i sitt år 1904 avgivna betänkande yttrade, att »det kan tilläventyrs bliva nödvändigt taga under övervägande huruvida icke åtgärder böra vidtagas för att på expropriationsväg komplettera dessa fastigheter genom deras utökande med nödig skogs-, betes- och odlingsmark».

Sedan dess har riksdagen vid upprepade tillfällen avvisat framförda krav på utvidgad rätt att exproprieras jord för sociala ändamål.

Som skäl för avslag har i regel anförts att något behov av utvidgad expropriationsrätt ej förelegat, enär tillräckligt med jord funnits att tillgå i öppna marknaden. Om emellertid ofullständiga jordbruk mera allmänt skola kunna förses med odlingsmark, behövs otvivelaktigt en expropriationslag, som öppnar möjlighet att, där frivilliga upplåtelser utan verkliga skäl förvägras eller där de uppställda villkoren äro oskäligen, från större egendomar tvångsköpa odlingsbar jord.

Därest möjlighet finnes att som en sista utväg tillgripa expropriation under former, som vore enkla och snabba och ej onödigt dyrbara, skulle det säkerligen visa sig att frivilliga uppgörelser i regel kunde komma till stånd och utvägen att anlita expropriation endast i undantag behöva tillgripas.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställas,

att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag till lag, som möjliggör att från större egendomar exproprieras odlingsbar mark för utökning av ofullständiga jordbruk.

Stockholm den 21 januari 1929.

Allan Andersson.

C. J. Johansson,
Uppmälby.